

Q.K. 368, 7.

(X 1882579)

Q. D. B. V.

DE
AGRIPPINA NE-
RONIS MATRE

Publice disputare instituunt,

PRÆSES
M. CASPAR HENRICUS GRAUN,

ET
RESPONDENS AUCTOR,
JOHANN: THEODORETUS FLIESBACH,
Gleisbergâ Misn.

D. 11. Jun. An. MDCLXXXI.

H. L. S.

WITTEBERGÆ,

Typis JOHANNIS SIGISMUNDI Ziegenbeins.

42.

L. D. B. N.

DE

A GERIPPIA

ROMIS MATRE

Prætoris disputationum

PRÆTORIS

MACCARTHE RICHARDUS

ET

ROMANUS

ORDINIS PÆTORIS

Ordinarius

Ordinarius

M. 1.

1777

I.

Qui eventus hominum speculantur, & varios casus mirabilemque fortunam, cum qua per omnem prope vitam conflictari solent, studiose perquirunt, illis hoc ferè propositum esse consuevit, ut indolem, mores, & artes illorum contemplantur paulo diligentius, & sedulo circumspiciant, quæ oporteat illis tribui, quæ minus; ne forte præter meritum aut incusent eos in tali momento, cujus illi nullam plane sustinent culpam, aut fortuito tamen accidisse opinentur, quod non potuit non consequi, rebus ad eum modum comparatis, & tali in loco positis. Quod dum facere instituimus, ubi primum nobis venit in mentem Agrippinæ, matris optimi pariter & pessimi mortalium, non multa de fortuna ejus & casibus præfanda esse judicavimus, propterea quod à bonis & sapientibus olim viris illud negotium pulchre sit confectum, ut tum de nobilitate, tum de matrimoniis & vitæ conditione præcipuè verò de interitu ejus tam luctuoso constare queat universis, & nihil in ordine rerum gestarum prætermisum esse videatur.

*Vid. Tac.
Sueton. &c*

II.

Igitur quoniam omnia sunt valde atrocia, & horrorem etiam legentibus incutiunt, nostrum erit, si quid illa fuerit promerita, diligenter circumspicere, & explicatis præcipuis negotii momentis, id agere, ut homines tanto exemplo perterriti

A 2 fugi-

*Sall. Cat.
Cic. off. 1.*

Suet. Jul.

*Just. l. 27.
& 39.*

*Hom. Od.
A.*

fugiant improbitatem, & veram salutaremque prudentiam sibi expetendam esse ducant, neque a jure & æquitate discedere cupiant. Non autem falsi erimus, si ab ambitione & cætera, quæ contaminarunt mores Agrippinæ, & infecutam calamitatem fuisse profectam dicamus, cum neminem, cui quidem gestorum ordo sit compertus, illud latere queat. Nam cupido honoris & potentiæ cum invasit mortalium animos, id quod superest virtutis extingvit omne, eosve ad artes improbas & nefarias impellit, neque prius quiescere solet, quam in exitium fuerint præcipitati. Quod eo dolentius deplorandum, quo crebrius in maximis animis splendidissimisque ingeniis evenire videmus, quæ nunquam facilius justitiæ cepit oblivio, quam cum in imperiorum gloriæque cupiditatem inciderunt. Quid Cajus Julius? quo nemo est Cæsarium familia fuit illustrior, nemo initio humanior, nemo fortior, aut unquam liberalior. Is vero tanta virtute, tanta vi animi præditus, tot populorum victor, ab ambitione fuit superatus, vitioque intus habitanti non difficilem concessit victoriam, quæ permultum de eccellente ejus gloria detraxit, imo universam prope delevit. Quid igitur mirum, si eveniat idem in animis fæminarum, quæ non pari robore sunt munitæ, & facilius multo a cupiditatibus expugnantur? Non caret exemplis, quibus comprobatur assertum nostrum, historia antiqua, non recentis ævi memoria, in quam si forte incidamus, matres principum tentasse mira, & parum ab instituto Agrippinæ abfuisse, perspicimus manifesto, quamvis illa nunc quidem sint prætermittenda, quoniam non sine invidia molestiaque commemorarentur. Olim quidem Laudice, Ariarathis Cappadociæ regis conjux, nec non Demetrii & Ptolomæi regum uxores, quid in sexum illum cadat, abunde declaraverunt, & atrocibus factis infecutæ ætatis homines percelluerunt. De nostra dubium est nemini, cujus & Claudio & Nerone imperantibus, unicum fuit consilium, ut summa floreret potentia, & dignitate, & omnia ex animi sui sententia moderaretur. Dulce enim est, neque malum videtur, aliis imperarere, præcipue si cupido talis existat in animis illorum, quos ipsa natura & fortunæ conditio valentioribus parere coëgit.

III.

Ex ista igitur labe, tanquam ex fonte quodam, promanasse magnam partem arbitrabimur eorum, quæ insecuta videmus, Superbia quidem & impotentia animi non possunt non esse conjunctæ cum ambitione, & quamvis celentur aliquamdiu, tamen ad ultimum prorumpunt foras, & homines, in quibus conspiciuntur, intolerandos prope efficiunt, sicut in Julio & Alexandro factum reminiscimur, quorum uterque; pristinam humanitatis & clementiæ laudem vitio tam detestabili postremo contaminavit, & ingens odium inde sibi conciliavit. At feminarum impotentes animi non difficulter ad ferociam superbiamque; incitantur, præcipue si partem illorum impetraverint, quorum cupida fuerunt prius, jamque; tali gaudeant fortuna, ut cæteros despiciendos esse arbitrentur. Oritur enim ex copia & affluentia rerum fastus & arrogantia, longeque; difficilius est secundam, quam adversam tolerare fortunam, quo fit, ut hæc fere præcipua vituperationis soleat esse causa in hominibus illustri dignitate & honore præditis. Prodeat igitur Sabina Poppæa, capitalis Agrippinæ hostis, cui exitium quoque; comparavit, haud prius securos amores inter se, & principem fore rata nisi mater ejusmodi nulum minime passura è medio tolleretur. Ista vero documento sit nobis quam proni ferantur mulierum animi ad amplectendam superbiam, cum quædam ex voto illis successerint, & repente affullerit spes lautioris fortunæ. Sed nullum æque exemplum veritatem dictorum declarat, quam id, quod exhibuit mater Domini propter immodicum fastum non minus Imperatori, quam populo Romano exosa, adeo ut & sibi, aliis, quibus inniti dicebatur, interitum contraxerit, & æternam conciliavit.

Post illa de crudelitate & iracundia non nihil videtur esse commemorandum, quæ minus convenit sequiori sexui, & vix illi.

*Suet. Jul.
Cart. l. 6.
Val. Max.
l. 9. c. 5.*

*Cic. Agrar.
Nep. Ti.
mol.*

Com. l. 7.

*Exempla
vid. in
Camden.
Gremmäd.
l. 13.*

*Job. Bus-
sier. Hist.
Franc. Pen-
cer. Chron.*

*Nep. Dion
ie. C. 2. off.*

illi inesse creditur, propterea quod foeminarum affectus sint te-
neri & molles, potiusq; ad commiserationem, quam ad iram &
severitatem flectantur: Sed crudelitas requirit ingenium in-
humanum, animum durum & asperum, quæ facilius in viris,
quam in mulieribus reperiuntur. Et istud quidem aliquid, sed
nequaquam in eo sunt omnia: Solet enim metus & periculum,
suspicioq; insidiarum etiam comes & aliquanto mitiores effe-
rare, & ad nefariam immanitatem impellere, nedum illos, qui
nullum scelus, nullum flagitium tam tetrum atq; abominan-
dum esse judicant, ut illud sibi fugiendum, & omni studio evi-
tandum esse ducant. Ipsa Elisabetha, tam eximia indole, tam
excellenti virtute Regina, propter nimiam severitatem à non-
nullis reprehensa fuit, quamvis alias nihil humanius illa, ni-
hil Clementius. De Maria, istius Sorore, necesse non est mul-
ta commemorare, quoniam ea orbi terrarum jamdudum fu-
erunt nota, & à viris doctis literis consignata, memoriæq; pro-
dita. Pari modo de Catharina tot regum parente, item de
Johanna Neopolitana, flagitiosa muliere, satius esse judicamus
nihil prorsus, quam pauca dicere. Ante illas Antonii Trium-
viri, & aliorum insuper uxores fuere infames crudelitate, &
iracundia, quam prodiderunt non obscuris argumentis. Sed
quorsum tam multa obsecro? ut fidem nobis videlicet faciant,
non esse tam nefandam labem à muliebri sexu alienam, sed per-
sæpe in illo conspici & vituperari. Frustra illud omne nego-
tium suscipitur, adsunt enim innumera prope exempla, quibus
probatur id, quod nemini dubium esse debet: Et ex innumeris
istis pro singulari est habendum, cujus mentio fieri debet in
moribus Agrippinæ percensendis, quæ fuit crudelis erga ma-
ritum & privignum, severa & iracunda præter parentum con-
suetudinem in filium Neronem, immanis & in humana erga
omnes, quos proposito & consiliis suis adversari videbat, ut
non sit valde mirandum, si non admodum fuerit diuturna po-
tentix ejus possessio, & paulatim abscesferit verecundia & affe-
ctus, quo tanti Principis matrem cives prosequerentur.

Quod sequitur, minus in Agrippina mirabile videri debet vitium: avaritia enim, de qua nunc dicere instituimus, crebrius in mulieribus apparet, quæ avidæ opum non facile satiantur, neque ferunt animo valde ægro, si à viris liberalitate superentur. Quod magis etiam fit manifestum, si divitias conquirant ad ambitionem explendam, & ad stabiliendam potentiam, uti factum à nostra videmus, quam Tacitus super ingenitam avaritiam undique pecunias quasi in subsidium corripuisse dicit, ejus etiam luculenter exponit facinora, quæ inde profecta fuisse, intelligitur ab universis, qui ista legunt. Est enim avaritia multorum scelerum & flagitiorum origo & mater, neque à cæteris vitiis facile sibi cavebit, cui non visum est indecorum ista labe se contaminare.

Sall. Cat.

Quæ supersunt, Agrippinæ cum non paulo pluribus fuerunt communia, quamvis multum habeant dedecoris, & non mediocriter noceant etiam præstanti, & singulari alias virtuti. Mihi quidem sæpenumero ea cogitatio sollicitavit mentem, qui fieret, quod optimi & præstantissimi homines, cum à cæteris vitiis prope abhorrent universis, tamen in hoc unico non possent sibi temperare, ut fugerent libidinem, & animos ab impuritate ista cuperent retinere integros: neque id tam admiratus fui in antiquis, & illis præcipue, quibus non alia fulsit lux, quam quæ ab ipsa natura in animis eorum fuit accensa: sed cum contemplerer tot excellentes reges, tot eximios principes, qui non longe abhinc vixerunt, neque modo populo Christiano interfuerunt, sed singularem quoque pietatis laudem in illo obtinuerunt, tunc plane obstupefactus cœpi mecum de causa istius rei cogitare diligentius, & omnem animi curam eo conferre. In quo tamen negotio ipsa istius vitii indoles & mollities non parum sollicitudinis dempsit, ut quæ nulla in cæteris aut major, aut ad illiciendū

Suet. Aug.
Ec:

*Gram-
mond.
l. 1. § 6.*

*Plutarch.
Vit. com.
parat. Lips.
Mon. Po-
lit.
Sall. Cat.
Just. l. 1.
Tac. An-
nal. 11.*

tiendum aptior: tum & in ipsis hominibus, & extra illos quæ-
dam deprehendi, quæ non possunt non magnam habere viam, &
tales imprimis, quibus nemo nisi supremus rerum arbiter me-
tuendus est, facili negotio incitare, ut contra præscriptum re-
ctæ rationis aliquid faciant, & à regia virtutis via paulo longius
discedant. Exempla studio prætermitto, vos ipsi nostis, quam
abunde sit illorum, ut de multitudine potius, quam inopia con-
querendam esse videatur. Quis igitur tam imperitus rerum
humanarum, ut miretur, libidinem & impudicitiam grassatam
fuisse in foeminae principis & illius quidē non optumæ animo
eum bonas cætera, aut tamen meliores, intemperanter se ges-
sisse in tali vitio, & honestatis fuisse oblitam remiiscamur. Quæ
de Angla Regla fuerit olim suspicio, sapientiores cogitent & i-
psi ferant sententiam, quid de ea statuendum videatur. De Stu-
arda taceo, quoniam quæ ad illam pertinent, ab aliis alio tem-
pore speciatim fuerunt proposita, & secundum instituti ra-
tionem explicata. Neopolitana, cujus ante fecimus menti-
onem, si in hoc obscæna fuerit præter modum, & æternam sibi
conflarit ignominiam, eo minus mirari debemus posteri, eo
facilius induci, ut credamus, quo tetrior vixit in cæteris vitæ
partibus, quo impurior & immanior. Agrippina certe videtur
sibi impense posse gratulari, quod tantas foeminas in societatem
vitiorum adscitas esse videt: & posset profectò, neq; parum in-
famia illius lineretur memoria Cleopatrar, M. Antonii Trium-
viri uxoris, Orestillæ Semproniar, & aliarum, quas difficile est
compendio persequi, si continuisset se intra voluptates sive
libidinis neq; ad incestus, & tam tetram atq; flagitiosam pro-
rupisset impuritatem, ut ipsam humanitatem crederetur exuis-
se. Nisi forte illam juvant nomina Semiramidis, Messalinæ
& ejusmodi nonnullarum, quarum improbitas & furores o-
mnem pene superant fidem, & quamlibet justam reprehensi-
onem excedunt.

VII.

Hactenus mores Agrippinæ: jam insequuntur atres,
quarum ferax valde habuit ingenium, & usum non mediocrem,
cum

eum quidem illi constitutum esset, isto praesidio pervenire ad honores, & potentiam, acquisitam vero stabilire & corroborare, neque facile concedere, ut incuria sua postremo amissa videretur. Ad ista enim tria referri debere, quae sapientes auctores prodiderunt, inspicientibus patet confestim, nec luculentiori indiget probatione & testimoniis. Illud vero propositum ut perficeret, viduum principem adorta est illecebebris & blanditia, quae mulierum potissima arma consueverunt esse, multum adjuta specie necessitudinis, quam consiliis suis callide praetexere norat, utque patrum implicaret facilius, cum, cui Princeps aliorum imperiis perpetuo obnoxius fidebat imprimis, Pallantem in suas partes pertraxit, & eam in rem stupri etiam consuetudinem cum illo habuit. Imperatorem vero quo arctius sibi devinciret, nuptias Neronis & Octaviae perfecit, jamque tot necessitudinibus fulta, & principis amore potens, civitatem fallebat simulatione honestae severitatis, & nonnunquam etiam clementiae, impetrata Senecae redeundi venia, cujus consiliis ad dominationem firmandum uti cupiebat.

VIII.

Hominum fidem! qui dolus mulieris? qui contemptus honestatis, & legum ab ipsa natura praescriptarum! novae illae populo Romano & incestuosae nuptiae, nec nisi unicus repertus, qui principem imitari studebat. Sed hoc quidem Agrippinae condonabimus, Itane parandi erant potentiae fautores, ut nisi scorto profligatae pudicitiae fieret similis, reperiretur nullus, qui partes ejus defendere auderet? Octaviam vero quo jure divulgavit à Silano? quae aequitate adduxit ad Domitium? Jam quid ista simulata integritas, & clementia? omnia cum singulari improbitate sunt conjuncta, & non prudentis foeminae, sed sceleratae & perditae mulieris declarant ingenium, inusitatamque comparandae dignitatis rationem ostendunt.

*virtute
ambire o-
portet, non
favoribus
Ec: Plant.*

B

IX.

Est illa quidem satis inusitata, in probis & honestatis
 amantibus præcipue, non vero in Agrippina, quæ consilia
 cepta ita perficere instituit, ut progressus responderet ini-
 tio, omnesq; vitæ partes egregie inter se consentirent.
 Cupiebat illa munire dignitatem suam, quæ florebat ex ani-
 mi voluntate, cujus negotii facilius expediendi modum
 haud videbat, quam si Domitius defuncto Claudio, poti-
 retur imperio, & matrem simul imperare pateretur. At
 quid futurum est cum Britannico, potiore haud dubio, &
 Neroni præferendo? Ille igitur spoliandus legitimæ suc-
 cessionis spe, & omnibus dolis circumveniendus, ne quo-
 rundam ope & consilio ereptum honorem recuperaret, &
 fastigium sibi debitum ipse occuparet. Hinc pulsi, &
 morte affecti boni educatores; qui miserabantur fortu-
 nam adolescentis, & in fide erga illum permanebant, fu-
 ere remoti, & potentia, quæ gaudebant prius exuti. Po-
 stremo æmulantes Agrippinam, aut tamen non optumè
 erga illam affecti, sentiebant vim iratæ fœminæ, & ab ejus
 crudelitate se tutari nequibant. Filius autem ornabatur
 festinatis honoribus, & sensum admovebatur imperatoriæ
 dignitati, quam postea consecutus est quoq;, & pessime
 administravit.

X.

Dixerit hic nobis forsitan aliquis: matrem fuisse A-
 grippinam, & propterea non esse mirandum, si æquiores
 se præbuerit erga filium, quam privignum. Fuerit ista
 sane mater improbi & crudelissimi tyranni, num decuit
 propterea alteri summam facere injuriam, quo alter flo-
 reat opibus & potentia? honestis artibus imperia sunt filis
 quærenda, non fraude scelerata, & impiis dolis. Quibus
 qui olim sese dedere, in eandem incidere solent postremo

*Sal. Ju-
gurb.*

calamitatem, quam perpeſſa fuit Agrippina forte mitius tractanda à Britannico, ſi noverca ſaltem, non hoſtis privigni eſſe maluiſſet.

XI.

Qvo longius autem progredimur, & proprius accedimus ad finem, hoc atrociora nobis objiciuntur, quæ effera rabiem & infanda mulieris flagitia nimis aperte produnt, & omnibus probris eam ſe polluiſſe ad ultimum oſtendunt. Longa narratio, longa ſeries geſtorum; quomodo Claudium aſperius interminatam interceperit, imperium legitimo ſucceſſori ereptum tranſtulerit in Neronem, everteritq; adverſarios, quomodo in prima ſimultate erga filium ſe geſſerit, qua forocia & ſeveritate, quibus iterum blanditiis putarit auctoritatem ſuam poſſe retineri, quomodo ad inceſtum ſe paratam & comptam obtulerit nato, ſuumq; ſinum, ſuum cubiculum illi oſtendarit. His enim uſa fuit artibus Agrippina, iſtis conſiliis fractam potentiam, & inclinatam fortunam inſtaurare, & ſuam dignitatem conſervare cupivit.

XI.

Eſtne vero credibile, tantum in homine aliquo reperiri furorem ut ea auſit compoſita voluntate perpetrare, quæ ſine rubore ne quidem commemorari poſſunt? Nunc ego non amplius mirabor, qui acciderit, quod Neronis animum non habuerit melius exploratum, & ejus tractandi tam fuerit imperita atq; ignara. Solet proſecto ultor DEUS homines permittere ad ejuſmodi conſilia dilabi, quibus *Com. lib. 6.* conſciſcunt ſibi interitum, juſtam flagitiorum & immanitatis poenam; hinc ruunt vecordes & impotes animi, neq; quid ſibi & aliis coducat, perſpiciunt ſapienter, ſed proat ab impotente affectu feruntur, ineunt rationem & conſilia.

24 II n 481

*in parricid-
dio nulla
satis iusta
causa etc:
Just. l. 16.*

Nep. Attie.

filia, quibus appropinquans fatum accelerant, non amo-
liuntur. His ergo moribus, his artibus, nostra eam deni-
que tempestatem in se concitavit, quæ postremo tempore
erupit, cum videlicet à parricidâ filio crudeliter interfi-
ceretur, & tam miserabilem vitæ haberet exitum; quæ
fuit genita Imperatore, sorore ejus, qui rerum potius est,
nec minus conjux & mater, tam felix olim & potens, tam
misera post, & infandis casibus jactata, exemplo prorsus
memorabili, & singulari posteris documento, non esse fal-
sum, quod aliquis dixit: Suos cuiq; mores fingere fortu-
nam, neq; facile atrociam pati quemquam, ad quæ non ipse
aliquid aliquo parte contulerit, ut haud præter me-
ritum insimulari propterea, sed juste vitupe-
rari possit.

SOLI DEO GLORIA!

1017

*Sall. Cat.
Cic. off. 1.*

Suet. Jul.

*Just. l. 27.
& 39.*

*Hom. Od.
A.*

fugiant in
expetend
pian.
contamin
fuisse pro
ordo sit o
& potent
virtutis o
impellit
præcipit
maximis
quæ nun
perioran
lius? qu
humanic
tute, tan
fuit supe
victoria
imo uni
idem in
& facili
emplis,
qua, non
tres pri
abfuisse
prætern
morare
regis co
quid in
factis in
bium el
nicum
& omn
neq; m
existat
valenti

udentiam sibi
discedere cu
& cætera, quæ
calamitatem
dem gestorum
apido honoris
quod superest
as & nefarias
kitium fuerint
vo crebrius in
nre videmus,
am cum in im
vid Cajus Ju
r, nemo initio
vero tanta vir
, ab ambitione
cilem concessit
loria detraxit,
rum, si eveniat
sunt munitæ,
Non caret ex
historia anti
ncidamus, ma
nto Agrippinæ
ne quidem sint
stiaq; comme
is Cappadocia
regum uxores,
nt, & atrocibus
Denostre du
perantibus, u
ia, & dignitate,
Dulce enim est,
e si cupido talis
rtunæ conditio
III.

